

OECD's evaluering af det danske universitetssystem

Notatet giver en gennemgang af OECD-ekspertpanelets anbefalinger inden for de forskellige temaer.

National strategi samt universiteternes formålsparagraf

Panelet finder ikke den ministerielle ressortdeling af de videregående uddannelser mellem Kulturministeriet, Undervisningsministeriet og Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling optimal, fordi ansvarsdelingen hæmmer udviklingen af en sammenhængende politik. Der anbefales et tættere samarbejde og større gensidig forståelse mellem de tre ministerier.

Regeringen bør initiere en drøftelse med aktører og interessenter med henblik på at etablere en national strategi for universiteterne. De nye bestyrelser skal med baggrund i den nationale strategi fastlægge det enkelte universitets egen strategi.

Den nye universitetslovs formålsparagraf er formuleret for overordnet og uklart. For eksempel peges der på, at der ikke er lagt vægt på universiteternes pligt til at forberede studerende til beskæftigelse.

Regeringen bør overveje hvad en optimal størrelse er for et universitet, ligesom de nye universitetsbestyrelser sammen med regeringen skal overveje, hvorledes en indlemmelse af små monofakultære universiteter ind i store multifakultære universiteter kan finde sted.

Regeringens rolle, styringen og ledelse af universiteterne

Panelet finder, at erfaringer fra andre lande viser, at universiteterne vil klare sig bedre og udvise større initiativ, hvis de får tildelt maksimal autonomi og minimum af detaljeret kontrol fra regeringen.

Der foreslås oprettelse af en uafhængig statslig styrelse, der har til opgave at fordele basismidlerne (og undervisningsmidler) til universiteterne i overensstemmelse med den nationale universitetsstrategi. En alternativ model kunne være en uafhængig statslig styrelse, der skulle fordele offentlige midler til alle videregående uddannelsesinstitutioner, der udbyder bachelorgrader (tænker ekspertpanelet også på professionsbachelor?).

Panelet rejser spørgsmål ved gratisprincippet for videregående uddannelse, herunder hvorvidt det er rimeligt, at skatteyderne skal betale for at få kan få en videregående uddannelse. SU-systemet foreslås ændret, således at en større andel bliver givet som lån og at der indføres studiegebyr med en forsinket tilbagebetaling under hensyntagen til den enkeltes lønindkomst. Det er ikke nødvendigvis forhold, der skal behandles her og nu, men det bliver givet nødvendigt at adressere i fremtiden.

Efter en 3årig periode med den nye universitetslov, bør regeringen igangsætte en evaluering af hvorvidt universiteterne med den nye status som institutionelt selvejende institutioner bør ændres til en egentlig fondskonstruktion.

En større andel af universiteternes samlede midler, bør i højere grad være privat finansierede, både for at skabe stærkere bånd til omverdenen, men også for at give universiteterne en større økonomisk uafhængighed af staten.

Regeringen bør give universiteterne selvbestemmelse, i forhold til de af universiteterne påpegede bindinger, såsom bygningsforhold, godkendelse af nye uddannelser, antal professorer og andre videnskabelige medarbejdere.

Udviklingskontrakterne er udmærkede til at skabe gennemsigtighed i de offentlige midlers anvendelse, men må ikke udvikle sig til et instrument for regeringen til at beholde kontrol over universiteterne.

Der er behov for mere administrativt personale på universiteterne til at implementere den nye styre- og ledelsesreform på universiteterne.

Universiteternes undervisning og studieprogrammer

Uddannelsesbevillingerne er på et fyldestgørende niveau og taximeterprincippet er velegnet som fordelingssystem. Dog bør uddannelsestaktsystemet forenkles, for eksempel ved, at universiteterne sammen med ministeriet når til enighed om takstniveauet for nye uddannelser.

Der peges på gode eksempler på best practice fra AAU, RUC og HHK på projektbaseret undervisning og praktikforløb. Det findes uhensigtsmæssigt, at de store multifakultære universiteter i for vidt omfang benytter forelæsninger som undervisningsmetode. Der anbefales en generel større fokus på universiteterne med hensyn til at forbedre undervisningskvaliteten.

Der anbefales en central enhed på universiteterne, der har til opgave at fastsætte, udvikle og evaluere undervisningspædagogik samt udbrede god undervisningspædagogik.

Panelet mener, at danske studerende er for lang tid i uddannelsessystemet og starter for sent. De to år som danske studerende bruger før studiestart, bør reduceres til et år samtidig med at der indføres et frivilligt lønnet praktikophold at en års varighed indlagt i studietiden.

Studiegennemførelse

Panelet finder at gennemførelsesraten er for lav i Danmark, specielt på bacheloruddannelsen. Et generøst SU-system ses som en af forklaringerne på, at de unge mangler incitament til at færdiggøre deres uddannelse.

Panelet anbefaler at der skabes incitament i SU-systemet til at færdiggøre uddannelsen inden for den fastsatte studietid. Der nævnes eksempelvis, at dele af SU kan udskiftes med studielån, således at studerende kun kan få SU i fem år og derefter tilbydes studielån for resten af studietiden. En alternativ model nævnes, hvor SU stiger i år 4 og 5 for at afspejle, at de studerende på det tidspunkt i studiet, ikke længere har tid til erhvervsarbejde samtidig med, at SU i år 6 nedsættes væsentligt.

Panelet efterlyser et bedre datagrundlag til at vurdere gennemførelsesraterne, herunder specielt en bedre belysning af studerende, der skifter til anden videregående uddannelse.

Manglende meritgivning mellem uddannelsesinstitutioner nævnes også som problematisk.

Videnskabeligt personale

Det forestående generationsskiftet blandt det videnskabelige personale, udgør et potentielt problem, der bør adresseres af universitetsledelsen. Panelet peger på behovet for en større grad af international rekruttering, herunder et forslag om at øremærke fondsmidler til at dække ekstraomkostninger ved international rekruttering og tiltrækning af dygtige forskere. Desuden påpeges behovet for, at regeringen giver universiteterne fuld selvbestemmelse i relation til det videnskabelige personale.

Der nævnes intet særskilt om behovet for en særligt indsats for at få uddannet flere ph.d'ere.

Kvalitetssikring

Studienævnskonstruktionen med studenterdeltagelse fremhæves positivt, men ikke som tilstrækkelig til at sikre uddannelsernes kvalitet. Alle universitetsuddannelser bør løbende evalueres i en 3-5årig cyklus.

Kursusevalueringer der baserer sig på spørgeskemabesvarelser fra studerende, bør forbedres i forhold til design og med hensyn til at forbedre besvarelsesprocenterne.

De eksterne censorer kritiseres for at være for venskabelige over for institutionerne og for lidt eksternt vagthund. For at sikre en større adskillelse mellem censor og institution anbefales, at evalueringsrapporter fra censorer offentliggøres.

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) fremhæves som et væsentligt element i universitetsuddannelsernes kvalitetssikring.

Panelet forholder sig alene til national kvalitetssikring.

Efter- og videreuddannelse for voksne

Panelet finder at universiteternes generelle udbud af efter- og videreuddannelse for voksne er alt for sparsomt, og det anbefales, at universiteterne giver udviklingen af kursusudbud højere prioritet.

Bologna og andre internationale perspektiver

Panelet finder, at det er problematisk for Danmark, at arbejdsgiverne har haft adgang til et tilstrækkeligt antal kandidatuddannede og således ikke har haft brug for at rekruttere bachelorer. Den relative lave lønstruktur i Danmark gør, at incitamenter til at rekruttere bachelorer, i stedet for kandidatuddannede, er meget svag. Det

forklarer hvorfor bachelorniveauet betragtes som et forstudie til kandidatoverbygningen og ikke et selvstændigt afstigningsniveau.

Universiteterne bør sammen med arbejdsgiverrepræsentanter udvikle bacheloruddannelser, der retter sig mod beskæftigelse og videreuddannelse på kandidatniveau.

Panelet anbefaler, at optaget på universiteterne forøges med henblik på at øge andelen af personer, der forlader universiteterne med en bachelorgrad og at kandidatproduktionen holdes på status quo.

Det fremhæves (67), at DI og AC anerkender fordelene ved en strukturodeling i bachelor- og kandidatniveauer (hvilket er forkert i forhold til sammenhængen til anbefalingen om at øge andelen af bachelorer).

Danske studerende i udlandet og tiltrækning af udenlandske studerende

I forhold til det generøse SU-system og de høje leveomkostninger er det uforståeligt for panelet, at ikke flere vælger at studere i udlandet. Som en grund nævnes det forhold, at danske unge venter 2 år fra ungdomsuddannelsen inden de starter på en videregående uddannelse. Som tidligere nævnt, bør universiteterne tilbyde frivillige praktikophold under studiet, for eksempel i udenlandske virksomheder.

Universiteter bør udvikle kandidatuddannelser i samarbejde med udenlandske universiteter.

Universiteterne bør sammen med dansk erhvervsliv og regering etablere et mål for rekruttering af udenlandske ph.d.-studerende.

Universiteterne bør udarbejde en sprogpolitik for udenlandske studerende.

Handel med uddannelsestjenesteydelser

Det forhold, at EU forhandler på mandat fra de 15 EU-lande og at forhandlingerne kan have et store konsekvenser for danske videregående uddannelser, fremhæver panelet som grund til, at den danske regering i højere grad bør være i tæt kontakt med de EU-repræsentanter der formulerer EU's position.

De tre ministerier må sammen med Rektorkollegiet etablere en ekspertgruppe, der har til formål at overvåge og reportere fra GATS-forhandlingerne, herunder eventuelle implikationer for danske videregående uddannelser.

Organisering og finansiering af forskning

Panelet understreger behovet for, at Barcelona målet på 3 pct. af BNP bliver indfriet og ikke mindst, at en betydelig andel af denne stigning allokeres via offentlig finansiering til universiteterne.

De offentlige forskningsmidler bør koncentreres til universiteterne fra sektorforskningen og andre offentlige forskningsinstitutioner (hospitaller og museer). Som følge

af dette forslag, bør flere sektorforskningsinstitutioner end der er langt op til, lægges ind under universiteterne.

Panelet finder opdelingen i basismidler og eksterne forskningsfondsmidler hensigtsmæssig, men finder, at der er behov for at se nærmere på de historiske kriterier som danner baggrund for tildelingen af basismidler, herunder at en betydelig andel af (basis)midlerne allokeres i forhold til kvalitetsmål for forskningen.

Princippet om universiteternes frihed til selv at bestemme deres forskningsprioritering finder panelet i udgangspunktet rigtig, men finder det mere vigtigt, at universiteterne beslutter en relativ fordeling mellem strategisk forskning, kontraktforskning samt grundforskning.

Universiteternes services til gavn for økonomi og samfund

Panelet efterlyser mekanismer, der kan give universiteterne nyttig feedback på relevans og kvalitet af uddannelserne fra arbejdsmarkedet.

Panelet finder, at der med få undtagelser generelt er for lidt fokus på universiteternes samarbejde med privat forskning, samt at universiteterne er for tilbageholdende med at etablere forskerparker.

Regeringen bør skabe incitamentter for universiteterne til at udvikle services til det omkringliggende samfund, herunder samarbejde med erhvervslivet, for eksempel gennem særlige fondsmidler.